

Paper I
प्रश्नपत्रिका I

Time Allowed : 75 Minutes]

[Maximum Marks : 100

Note : (1) This Paper contains Sixty (60) multiple choice questions, each question carrying Two (2) marks.

(2) Attempt any Fifty (50) questions.

सूचना : (1) या प्रश्नपत्रिकेत साठ (60) बहुनिवड प्रश्न दिलेले असून प्रत्येक प्रश्नाला दोन (2) गुण आहेत.

(2) कोणत्याही पन्नास (50) प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. Major role of a teacher is to :

- (A) Provide the students up-to-date knowledge
- (B) Provide the students accurate knowledge
- (C) Assist the students to acquire and reorganise knowledge
- (D) Assist the students to remember given knowledge for a long time.

2. The learner characteristics that impacts learning the most are :

- (A) Social and economic background
- (B) Intelligence and study habits
- (C) Aptitude and motivation
- (D) Age and health

1. शिक्षकाची प्रमुख भूमिका :

- (A) विद्यार्थ्यांना अद्ययावत ज्ञान पुरविणे
- (B) विद्यार्थ्यांना अचूक ज्ञान पुरविणे
- (C) विद्यार्थ्यांना ज्ञानप्राप्ती व ज्ञानाची पुनर्रचना यात साहाय्य देणे
- (D) विद्यार्थ्यांना दिलेले ज्ञान दीर्घकाळ स्मरणात ठेवण्यात साहाय्य देणे

2. अध्ययनावर सर्वाधिक परिणाम करणारी अध्ययनकर्त्याची वैशिष्ट्ये :

- (A) सामाजिक आणि आर्थिक पार्श्वभूमी
- (B) बुद्धिमत्ता आणि अभ्याससवयी
- (C) अभिक्षमता आणि प्रेरणा
- (D) वय आणि आरोग्य

[P.T.O.]

3. The main drawback of lecture is that :

- (A) The students get bored and become inattentive consequently
- (B) The students get readymade answers and become lazy
- (C) The students become passive receivers and do not think
- (D) The students get engaged in taking notes and become tired

4. If 'Learning to know' is aim of education, then students should be :

- (A) provided with latest global knowledge
- (B) taught with the help of latest technology
- (C) given more indepth assignments
- (D) encouraged for self-learning

3. व्याख्यानाचा प्रमुख दोष म्हणजे :

- (A) विद्यार्थी कंटाळतात आणि परिणामी अवधान देत नाहीत.
- (B) विद्यार्थ्यांना तयार उत्तरे मिळतात आणि ते आळशी बनतात.
- (C) विद्यार्थी निष्क्रीय स्वीकारक बनतात आणि विचार करत नाहीत.
- (D) विद्यार्थी टिपणे घेण्यात गुंततात आणि थकून जातात.

4. जर 'ज्ञानप्राप्तीसाठी अध्ययन' हे शिक्षणाचे ध्येय असेल तर विद्यार्थ्यांना :

- (A) अद्ययावत् जागतिक ज्ञान पुरवावे
- (B) आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने शिकवावे
- (C) अधिक सखोल स्वाध्याय द्यावेत
- (D) स्व-अध्ययनाला प्रोत्साहित करावे

5. Which effort will promote use of library by students ?
- (A) Development of skills and interest in reading
- (B) Attractive display of new books and journals
- (C) Reading assignments given by teacher
- (D) Appointment of student representatives on library committee
6. Present evaluation system has limitations regarding :
- (A) Predicting success in academic courses
- (B) Predicting success in life and vocation
- (C) Measuring development of skills
- (D) Judging academic achievement
5. कोणत्या प्रयत्नाने विद्यार्थ्यांच्या ग्रंथालय वापराला चालना मिळेल ?
- (A) वाचनकौशल्ये व अभिरुचीचा विकास
- (B) नवी पुस्तके व नियतकालिके यांचे आकर्षक प्रदर्शन
- (C) शिक्षकांनी दिलेले वाचन स्वाध्याय
- (D) ग्रंथालय समितीवर विद्यार्थी प्रतिनिधींची नियुक्ती
6. सध्याच्या मूल्यमापन प्रणालीत खालील बाबतीत मर्यादा आहे :
- (A) शैक्षणिक अभ्यासक्रमातील यशाचे भाकित करणे
- (B) जीवन व व्यवसायातील यशाचे भाकित करणे
- (C) कौशल्यविकासाचे मापन करणे
- (D) शैक्षणिक संपादन जोखणे

7. Knowledge unlike belief refers to : (A) Values (B) Perceptions (C) Facts (D) Myths	7. कल्पनेप्रमाणे हे ज्ञानाला लागू पडत नाही : (A) मूल्ये (B) दृष्टिकोन (C) तथ्ये (D) मिथके
8. One of the main aims of science is : (A) Persuasion (B) Prediction (C) Postdiction (D) Assertion	8. शास्त्राचे एक प्रमुख ध्येय आहे : (A) मन वळवणे (B) भाकीत करणे (C) भूतकाळ जाणणे (D) सुस्पष्ट करणे
9. The stage at which the researcher makes his/her observations and records them, is called as : (A) Data Measurement (B) Data Analysis (C) Data Processing (D) Data Collection	9. ज्या टप्प्यावर संशोधक आपली निरीक्षणे नोंदवतो/नोंदवते तो टप्पा म्हणजे : (A) माहितीचे मापन (B) माहितीचे विश्लेषण (C) माहितीचे संस्करण (D) माहितीचे संकलन

10. A set of interrelated concepts, definitions, and propositions that present a systematic view of phenomena by specifying relations among variables is called :
- (A) Procedure
(B) Theory
(C) Method
(D) Causation
11. An exhaustive and critical reading of the available literature on the research topic prior to its investigation is called as :
- (A) Researching of literature
(B) Review of literature
(C) Assessment of literature
(D) Classification of literature
12. A 'focus group discussion' includes about ..... participants.
- (A) 6-8
(B) 22-26
(C) 2-4
(D) 10-15
10. परस्परसंबंध असलेल्या संकल्पनांचा समूह, व्याख्या आणि सिद्धांत ज्यांच्या योगे एखाद्या घटनेचा पद्धतशीर विचार मांडणे म्हणजे :
- (A) कार्यप्रणाली
(B) सिद्धांत
(C) पद्धत
(D) कार्यकारणभाव
11. संशोधन सुरु करण्यापूर्वी, उपलब्ध असलेले साहित्य चिकित्सकपणे आणि व्यापक स्वरूपात वाचणे याला काय म्हणतात ?
- (A) साहित्य संशोधन
(B) साहित्य परीक्षण
(C) साहित्य मूल्यांकन
(D) साहित्य वर्गीकरण
12. 'फोकस ग्रुप डिस्कशन' मध्ये साधारणपणे ..... लोक सहभागी होतात.
- (A) 6-8
(B) 22-26
(C) 2-4
(D) 10-15

Answer question Nos. 13 to 18 based either on the English or the Marathi passage :

As matters stand today, many teachers are unable to do the best of which they are capable. For this there are a number of reasons, some more or less accidental, others very deep-seated. To begin with the former, most teachers are overworked and are compelled to prepare their pupils for examinations rather than to give them a liberalizing mental training. The people who are not accustomed to teaching—and this includes practically all educational authorities—have no idea of the expense of spirit that it involves. Clergymen are not expected to preach sermons for several hours every day, but the analogous effort is demanded of teachers. The result is that many of them become

प्रश्न क्र. 13 ते 18 हे पुढे दिलेल्या उताऱ्यावर आधारित आहेत. इंग्रजीतील किंवा मराठीतील उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे द्या :

इतिहासामागे तीन बलवत्तर प्रेरणा असतात. समता, न्याय व संमीलन या त्या तीन प्रेरणा. समतेची ऊर्मी ही अधिक स्वाभाविक, दमदार आणि रसरशीत असते. ती व्यक्तींना व समाजाला उत्साही, जोशदार, उत्कट, वर्धिष्णू, झुंजार, बेडर व विजिगीषू बनवते. या चांगल्या गोष्टींबरोबरच असूया, स्पर्धा, चुरस, यादवी आणि रानदांडगेपणा यांनाही समतेमुळे अवसर मिळतो. तिच्यामुळे विघटन व हिंसा यांचा प्रादुर्भाव होतो. न्यायाची ऊर्मी ही तशी कृत्रिमपणे चेतवलेली ऊर्मी आहे. ती माणसाला स्थिरचित्त, शांत, स्थितिप्रिय, सावध, हिशेबी, गंभीर, उदास, स्वयंतुष्ट व सुस्त करते. त्याचप्रमाणे न्यायाच्या ऊर्मीमुळे जडता व निष्क्रियता, दंभ यांनाही मोकळे रान मिळते. तिच्यामुळे गतिहीनता व क्षय यांचा उद्भव होतो. पण या दोन्ही (आणि तिसऱ्याही) ऊर्मींचा प्रपंच पोकळीत मांडला जात नाही किंवा तो भातुकलीचा खेळ नसतो. ऐतिहासिक घटनांतूनच त्या प्रकट होतात.

harassed and nervous, out of touch with recent work in the subjects that they teach, and unable to inspire their students with a sense of the intellectual delights to be obtained from new understanding and new knowledge.

This, however, is by no means the bravest matter. In most countries certain opinions are recognized as correct, and others as dangerous. Teachers whose opinions are not correct are expected to keep silent about them. If they mention their opinions it is propaganda, while the mentioning of correct opinions is that the inquiring young too often have to go outside the classroom to discover what is being taught by the most vigorous minds of their own time. There is a subject called civics, in which, perhaps more than in any

प्रत्येक ऐतिहासिक घटनेचे परत दोन घटक असतात. अंतर्गत घटक व बाह्य घटक. वर्ग आणि जाती हा अंतर्गत घटक आणि समाजासमाजांतील आणि संस्कृतीसंस्कृतींतील सत्तास्पर्धा हा बाह्य घटक. आजवरचा सर्व इतिहास म्हणजे वर्ग व जाती यांचा समाजांतर्गत उदयास्ताचा आणि सामर्थ्य व समृद्धी यांच्या स्थलांतराचा आणि यशापयशाचा इतिहास होय. समता व न्याय म्हणजे उन्नती-अवनतीचे हे रहाटगाडगे तंत्रविज्ञानाच्या प्रगती-परागतीप्रमाणे आजवर गडगडत आलेले आहे.

आजवरच्या सर्व समाजांच्या अंतर्गत घटकाचा व गतीचा विचार करता असे दिसते, की समाजाची तंत्रविज्ञानात्मक शक्ती वाढत असते अथवा घटत असते, त्यानुसार वर्गाचे जातीत आणि जातीचे वर्गात परिवर्तन होत असते. परिवर्तनीय जाती म्हणजे वर्ग होय आणि अपरिवर्तनीय वर्ग म्हणजे जाती होय. प्रत्येक समाज केव्हातरी आंशिक, एकांगी, अधिकतम प्रावीण्याच्या मागे लागतो. जोपर्यंत असा विकास होऊ शकतो, तोपर्यंत त्या समाजाला ऐश्वर्याची व सत्तेची प्राप्ती होते. मग त्यातला वाटा मिळविण्यासाठी व उन्नतीसाठी

other, the teaching is expected to be misleading. The young are taught a sort of copybook account of how public affairs are supposed to be conducted, and are carefully shielded from all knowledge as to how in fact they are conducted. When they grow up and discover the truth, the result is too often a complete cynicism in which all public ideals are lost; whereas if they had been taught the truth carefully and with proper comment at an earlier age they might have become men able to combat evils in which, as it is, they acquiesce with a shrug.

13. The author regrets the fact that :
- (A) clergymen are not expected to preach everyday
- (B) many teachers are not able to realise their full potential
- (C) some teachers are better than the others
- (D) teachers are expected to train students' minds

वर्गसंघर्ष निर्माण होतो. विकासक्षम समाजात समतेची ऊर्मी वर उफाळून येते आणि प्रत्येक व्यक्ती व वर्ग समान प्रतिष्ठेचे तत्त्व साकार करण्याकरता जिवाचे रान करतो. विवेकवाद, विज्ञानवाद, अनंत प्रगतिवाद यांची तरफ लावून तो जातीची जखडबंदी झुगारून देण्याचा प्रयत्न करतो. वर्धिष्णू समाज जन्मजात विषमता नाकारतो आणि सामाजिक समतेचा ध्यास घेतो. अर्थात आजवर कोणत्याच संस्कृतीला सर्वकष सम्यक समता साकारता आली नाही. पण जोपर्यंत विकास होत असतो आणि समाजातील एकूण संपत्ती वाढत असते, तोपर्यंत समतेच्या काही मागण्यांचे समाधान करणे वर्धिष्णू समाजाला शक्य असते. त्यामुळे विविध वर्गांचा दर्जा आणि उत्पन्न यांचे प्रमाण जरी अगदी सारखे झाले नाही, तरी एकंदरीत सर्वांचे जीवनमान सुधारते.

13. पुढील उताऱ्यास कोणते शीर्षक सर्वात समर्पक ठरेल ?
- (A) समता, न्याय व संमीलन
- (B) इतिहासाचा अन्वयार्थ
- (C) इतिहास व समाज
- (D) वर्गसंघर्षाची कारणे

14. Which of the following statements is *true* ?
- (A) Educational authorities are effective teachers
- (B) In all countries certain opinions are recognised as correct
- (C) Civics is unnecessarily taught in some contexts
- (D) Most teachers are forced to prepare their students for examinations
15. Teachers are expected to :
- (A) discover the truth
- (B) be cynical about public ideals
- (C) lecture for many hours every-day
- (D) inspire their students to work hard
16. Teachers are out of touch with :
- (A) the recent developments in their own subjects
- (B) the latest encyclopaedias
- (C) the reality of the world
- (D) propaganda
14. लेखकाच्या मते सामाजिक परिवर्तनाचे कारण काय ?
- (A) मानवाच्या स्वाभाविक प्रेरणा
- (B) समाजासमाजातील सत्तास्पर्धा
- (C) तंत्रविज्ञानातील प्रगती-परागती
- (D) तंत्रज्ञानातील विकास व समतेची ऊर्मी
15. न्यायाच्या ऊर्मीचा संबंध लेखकाने अवनतीशी जोडला आहे, कारण :
- (A) ती कृत्रिमपणे चेतवलेली ऊर्मी असते
- (B) समतेच्या ऊर्मीला ती अटकाव करते
- (C) स्थितिप्रियतेतून गतिहीनतेकडे असा प्रवास तिच्यामुळे घडू शकतो
- (D) ती माणसाला सावध आणि हिशेबी बनवते
16. समता आणि न्याय या लेखकाच्या मते :
- (A) ऐतिहासिकदृष्ट्या विरुद्ध दिशेला नेणाऱ्या प्रेरणा आहेत
- (B) एकमेकींशी कार्यकारणभावाने संबंधित प्रेरणा आहेत
- (C) पूर्णतः असंबद्ध प्रेरणा आहेत
- (D) एकमेकींना पोषक अशा प्रेरणा आहेत

17. The teaching of Civics is problematic because students realise that :

- (A) they cannot combat the evils of society
- (B) they cannot formulate correct opinions about society
- (C) what they were taught is different from reality
- (D) they cannot take delight in new knowledge

18. Choose the most appropriate title for the passage from the following :

- (A) Difficulties faced by teachers
- (B) The teaching of civics
- (C) Students' duties
- (D) Teaching as a noble profession

17. तंत्रविज्ञानाच्या विकासामुळे घडून येणारी सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे :

- (A) प्रत्येक समाजात निर्माण होणारी अधिकतम प्रावीण्याची ओढ
- (B) त्यातून होणारी ऐश्वर्य व सत्तेची प्राप्ती
- (C) समतेच्या ऊर्मीतून निर्माण होणारी सामाजिक पुनर्घटनेची शक्यता
- (D) त्यातून निर्माण होणारी स्पर्धा व चुरस

18. इतिहासात प्रत्येक समाज हा वर्ग-जातींमध्ये विभागलेला दिसतो आणि त्यांच्यामध्ये अधिकारांची कायमस्वरूपी वाटणी झालेली असते.

- (A) पूर्वार्ध बरोबर
- (B) उत्तरार्ध बरोबर
- (C) पूर्ण विधान बरोबर
- (D) पूर्ण विधान चूक

19. In which of the following types of communication the sender and receiver very rarely share the same time and space continuum and interact in a considerable way ?
- (A) Interpersonal Communication
(B) Group Communication
(C) Mass Communication
(D) Verbal Communication
20. We generally and unknowingly tend to believe non-verbal clues more than verbal clues of a person because :
- (A) verbal clues are generally difficult to understand
(B) non-verbal clues are more involuntary than verbal
(C) verbal clues are highly culture sensitive
(D) non-verbal clues are highly controllable
19. खालीलपैकी संज्ञापनाच्या कोणत्या प्रकारात प्रेषक व ग्राहक फारच क्वचित एकाच स्थळ-काळात एकमेकांसोबत असतात आणि एकमेकांसोबत संदेशांची देवाणघेवाण लक्षणीयरित्या करीत असतात ?
- (A) दोन व्यक्तींमधील संवाद
(B) गटसंज्ञापन
(C) जनसंज्ञापन
(D) सशब्द संज्ञापन
20. आपण सर्वसाधारणपणे आणि नकळत सशब्द संदेशांपेक्षा शब्दविरहित संदेशांवर जास्त विश्वास ठेवतो, कारण :
- (A) सशब्द संदेश समजायला सर्वसाधारणपणे कठीण असतात
(B) शब्दविरहित संदेश सशब्द संदेशांपेक्षा अधिक स्वयंस्फूर्त असतात
(C) सशब्द संदेश फार संस्कृतीसापेक्ष असतात
(D) शब्दविरहित संदेशांवर फार चांगले नियंत्रण ठेवता येते

21. Which of the following are examples of non-verbal communication ?
- (i) Grunt
(ii) Emoticon
(iii) Letter
(iv) Sigh
- (A) only (i) and (ii) are correct
(B) only (ii) and (iv) are correct
(C) only (ii), (iii) and (iv) are correct
(D) only (i), (ii) and (iv) are correct
22. On the criteria of interactivity and dynamism of communication which of the following is the best situation for teaching ?
- (A) Face-to-face classroom teaching
(B) Video lecture with talk back
(C) A simulated virtual classroom
(D) Distance education
23. Which year marked the arrival of private satellite television channels in India ?
- (A) 1982
(B) 1985
(C) 1991
(D) 1995
21. खालीलपैकी कोणत्या गोष्टी निःशब्द संज्ञापनाची उदाहरणे आहेत ?
- (i) हुंकार
(ii) इमोटिकॉन
(iii) पत्र
(iv) उसासा
- (A) फक्त (i) आणि (ii) सत्य आहेत
(B) फक्त (ii) आणि (iv) सत्य आहेत
(C) फक्त (ii), (iii) आणि (iv) सत्य आहेत
(D) फक्त (i), (ii) आणि (iv) सत्य आहेत
22. संज्ञापनातील आंतरक्रिया आणि गतिमानता या निकषांवर शिकविण्यासाठी खालीलपैकी सर्वोत्कृष्ट पद्धत कोणती ?
- (A) समोरासमोर राहून वर्गात केलेले अध्यापन
(B) श्रोता सहभागाच्या सुविधेसह व्हिडिओ तासिका
(C) प्रतिचलीत आभासी वर्ग
(D) दूरशिक्षण पद्धत
23. भारतात खाजगी मालकीच्या उपग्रह दूरचित्रवाणी वाहिन्या कोणत्या वर्षी दिसू लागल्या ?
- (A) 1982
(B) 1985
(C) 1991
(D) 1995

24. In the context of Indian media identify the correct alternative :

Newspaper : IRS :: TV : ?

- (A) TRP
- (B) TPR
- (C) TVN
- (D) TAE

25. Replace the question mark (?) by an appropriate alternative in the following series :

32 33 37 46 62 ?

- (A) 85
- (B) 87
- (C) 94
- (D) 99

26. Replace the question mark (?) by an appropriate alternative in the following letter series :

AZ DW GT JQ ?

- (A) LD
- (B) MN
- (C) MO
- (D) NM

24. भारतीय प्रसारमाध्यमांच्या संदर्भात खालीलपैकी योग्य पर्याय ओळखा :

वृत्तपत्रे : आय. आर. एस. :: टी. व्ही. : ?

- (A) टी. आर. पी.
- (B) टी. पी. आर.
- (C) टी. व्ही. एन.
- (D) टी. ए. ई.

25. पुढील क्रमिकेमध्ये प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी योग्य पर्याय निवडा :

32 33 37 46 62 ?

- (A) 85
- (B) 87
- (C) 94
- (D) 99

26. पुढील अक्षर क्रमिकेत प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी योग्य पर्याय निवडा :

AZ DW GT JQ ?

- (A) LD
- (B) MN
- (C) MO
- (D) NM

27. In a certain code language, PUNE is written as SXQH. How would you write DELHI in this language ?
- (A) FGNJL
(B) FGNJK
(C) GHOKM
(D) GHOKL
28. Find the odd man out :
- (A) 6
(B) 18
(C) 24
(D) 36
29. Find the wrong term in the following series :
- 68 66 62 59 56 53
- (A) 59
(B) 62
(C) 66
(D) 68
30. P is the brother of Q; Q is the son of R; S is R's father. What is P of S ?
- (A) Son
(B) Brother
(C) Grandson
(D) Grandfather
27. एका विशिष्ट सांकेतिक भाषेत PUNE हे SXQH असे लिहिले जाते. या सांकेतिक भाषेत DELHI कसे लिहिले जाईल ?
- (A) FGNJL
(B) FGNJK
(C) GHOKM
(D) GHOKL
28. विसंगत घटक ओळखा :
- (A) 6
(B) 18
(C) 24
(D) 36
29. पुढील क्रमिकेत चुकीचे पद शोधा :
- 68 66 62 59 56 53
- (A) 59
(B) 62
(C) 66
(D) 68
30. P हा Q चा भाऊ आहे; Q हा R चा मुलगा आहे. S हे R चे वडील आहेत. P हा S चा कोण आहे ?
- (A) मुलगा
(B) भाऊ
(C) नातू
(D) आजोबा

31. In this question, a statement is followed by two assumptions, I and II. Decide which of the assumption/s is/are implicit in the given statement. Indicate your answer by choosing one of the alternatives :

Alternatives :

Mark :

- (A) if assumption I only is implicit.
- (B) if assumption II only is implicit.
- (C) if both I and II are implicit.
- (D) if neither I nor II is implicit.

Statement :

Children are influenced more by their teachers.

Assumptions :

- I : A large amount of time is spent at school by the children.
- II : Children consider their teachers as role models.

31. या प्रश्नात एक विधान व त्याखाली दोन गृहितके I व II दिलेली आहेत. दिलेल्या विधानामध्ये कोणते/कोणती गृहितक/गृहितके अनुस्यूत आहे/आहेत हे ठरवा. तुमचे उत्तर योग्य त्या पर्यायाद्वारे दर्शवा :

पर्याय :

- (A) गृहितक I अनुस्यूत आहे.
- (B) गृहितक II अनुस्यूत आहे.
- (C) दोन्ही गृहितके I व II अनुस्यूत आहे.
- (D) दोन्हीपैकी कोणतेच गृहितक अनुस्यूत नाही.

विधान :

मुलांवर शिक्षकांचा अधिक प्रभाव पडतो.

गृहितके :

- I : मुलांचा बराच वेळ शाळेत जातो.
- II : मुलांना त्यांचे शिक्षक आदर्श वाटतात.

32. In this question, two statements numbered 1 and 2 are followed by two conclusions P and Q. You have to take the two statements to be true and then decide which of the two conclusion/s necessarily follow/s from the two given statements. Indicate your answer by using the appropriate alternative :

Alternatives :

Mark :

- (A) if only conclusion P follows.
- (B) if only conclusion Q follows.
- (C) if both conclusions P and Q follow.
- (D) if neither conclusion P nor Q follows.

Statements :

- (1) All guilty men are prisoners.
- (2) No prisoners are educated.

Conclusions :

- (P) Some educated persons are prisoners.
- (Q) Some educated persons are guilty.

33. Replace the question mark (?) by an appropriate alternative :

Yard : ? :: Quart : Litre

- (A) Metre
- (B) Pint
- (C) Pound
- (D) Foot

32. या प्रश्नात दोन विधाने 1 आणि 2 दिलेले आहेत; त्यानंतर P आणि Q हे दोन निष्कर्ष आहेत. तुम्हाला दोन्ही विधाने खरी मानावयाची आहेत आणि त्यांपासून कोणता/कोणते निष्कर्ष निश्चितपणे काढता येईल/येतील ते ठरवायचे आहे. तुमचे उत्तर पुढीलपैकी एका पर्यायाद्वारे दर्शवायचे आहे :

पर्याय :

- (A) फक्त P हा निष्कर्ष निघतो.
- (B) फक्त Q हा निष्कर्ष निघतो.
- (C) P आणि Q हे दोन्ही निष्कर्ष निघतात.
- (D) P आणि Q यांपैकी कोणताच निष्कर्ष निघत नाही.

विधाने :

- (1) सर्व अपराधी लोक कैदी आहेत.
- (2) कोणताही कैदी सुशिक्षित नाही.

निष्कर्ष :

- (P) काही सुशिक्षित व्यक्ती कैदी आहेत.
- (Q) काही सुशिक्षित व्यक्ती अपराधी आहेत.

33. प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी योग्य पर्याय निवडा :

यार्ड : ? :: क्वार्ट : लिटर

- (A) मीटर
- (B) प्िंट
- (C) पौंड
- (D) फूट

34. Find the odd man out :

- (A) Zinc
- (B) Iron
- (C) Iodine
- (D) Mercury

35. In a junior college with 500 students, 250 students study Mathematics and 200 students study Biology. One hundred students study neither Mathematics nor Biology. How many students study both Mathematics and Biology ?

- (A) 50
- (B) 100
- (C) 150
- (D) 250

36. Select the same relationship from the given four alternatives as given in the original pair.

Square : Cube

- (A) Triangle : Prism
- (B) Circle : Sphere
- (C) Sphere : Earth
- (D) Line : Cylinder

34. विसंगत घटक ओळखा :

- (A) जस्त
- (B) लोह
- (C) आयोडिन
- (D) पारा

35. पाचशे विद्यार्थी असलेल्या एका कनिष्ठ महाविद्यालयामध्ये 250 विद्यार्थी गणिताचे अध्ययन करतात आणि 200 विद्यार्थी जीवशास्त्राचे अध्ययन करतात. शंभर विद्यार्थी गणित किंवा जीवशास्त्र यांपैकी कोणत्याच विषयाचे अध्ययन करत नाहीत. किती विद्यार्थी गणित आणि जीवशास्त्र या दोन्ही विषयाचे अध्ययन करतात ?

- (A) 50
- (B) 100
- (C) 150
- (D) 250

36. जो संबंध दिलेल्या जोडीत आहे, तोच संबंध तिच्याखाली दिलेल्या चारपैकी ज्या जोडीत असेल, ती जोडी निवडा.

चौरस : घन

- (A) त्रिकोण : लोलक
- (B) वर्तुळ : गोल
- (C) गोल : पृथ्वी
- (D) रेषा : दंडगोल

Yearly income of three men and two women is given in the following table. Read the table and answer questions 37 to 39 :

Income (in thousand rupees)

Person	1990	1991	1992	1993
Mohan	120	160	200	240
Hariprasad	100	140	160	200
Laxman	90	120	150	200
Smt. Meenakshi	200	250	300	370
Km. Radha	120	120	150	170

37. Who has the average income of Rs. 1,40,000 for all the four years ?
- (A) Mohan alone
(B) Mohan and Hariprasad both
(C) Laxman and Km. Radha both
(D) Km. Radha alone
38. How high is the total average income for four years of men compared to that of women (in thousand rupees) ?
- (A) 213.334
(B) 350.044
(C) 432.054
(D) 544.082

खालील तक्त्यामध्ये तीन पुरुष व दोन स्त्रियांचे वार्षिक उत्पन्न दिले आहे. तक्ता वाचून 37 ते 39 या प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

उत्पन्न (हजार रुपयांमध्ये)

व्यक्तीचे नाव	1990	1991	1992	1993
मोहन	120	160	200	240
हरिप्रसाद	100	140	160	200
लक्ष्मण	90	120	150	200
श्रीमती मीनाक्षी	200	250	300	370
कु. राधा	120	120	150	170

37. कोणाचे चारही वर्षांचे सरासरी उत्पन्न 1,40,000 रु. आहे ?
- (A) मोहन एकटा
(B) मोहन व हरिप्रसाद दोघेही
(C) लक्ष्मण व कु. राधा दोघेही
(D) कु. राधा एकटी
38. पुरुषांचे चार वर्षांसाठी एकूण सरासरी उत्पन्न हे स्त्रियांच्या उत्पन्नापेक्षा कितीने जास्त आहे (हजार रुपयांमध्ये) ?
- (A) 213.334
(B) 350.044
(C) 432.054
(D) 544.082

39. What is, in round figures, the ratio between the total income of men and that of women for all years ?

- (A) 14 : 15
 (B) 15 : 16
 (C) 23 : 21
 (D) 16 : 14

The following table shows the percent change in monthly value of inventory at six businesses from April to June (for Q. Nos. 40 to 42) :

Business	Percent Change	
	From April to May	From May to June
P	+6	+8
Q	+5	-5
R	+2	+12
S	+8	-5
T	+14	0
U	+2	-10

40. If the value of inventory at Business Q was Rs. 30 lakh for April, what was its value for June ?

- (A) Rs. 22.500 lakh
 (B) Rs. 29.925 lakh
 (C) Rs. 30.000 lakh
 (D) Rs. 33.000 lakh

39. पुरुषांच्या एकूण उत्पन्नाचे स्त्रियांच्या एकूण उत्पन्नाशी असलेले गुणोत्तर पूर्णांकामध्ये किती आहे ?

- (A) 14 : 15
 (B) 15 : 16
 (C) 23 : 21
 (D) 16 : 14

खालील तक्त्यामध्ये सहा उद्योगांच्या सूचीमूल्यामधील एप्रिल ते जून दरम्यान झालेले बदल टक्केवारीमध्ये दर्शवले आहेत (प्रश्न क्र. 40 ते 42 साठी) :

उद्योग	बदलाची टक्केवारी	
	एप्रिल ते मे	मे ते जून
P	+6	+8
Q	+5	-5
R	+2	+12
S	+8	-5
T	+14	0
U	+2	-10

40. एप्रिलमध्ये उद्योग Q चे सूचीमूल्य जर 30 लाख रु. असेल, तर त्या उद्योगाचे जूनमधील सूचीमूल्य किती असेल ?

- (A) 22.500 लाख रु.
 (B) 29.925 लाख रु.
 (C) 30.000 लाख रु.
 (D) 33.000 लाख रु.

41. Which of the six businesses had the greatest percent change in value of inventory from April to June ?
- (A) P
(B) R
(C) T
(D) P, R and T
42. The value of inventory for May as percentage of the value of inventory for June is maximum for Business :
- (A) Q
(B) S
(C) T
(D) U
43. .doc is a :
- (A) Word file
(B) Picture file
(C) Deleted file
(D) Driver file
41. सहापैकी कोणत्या उद्योगाच्या सूचीमूल्यामध्ये एप्रिलपासून जूनपर्यंत महत्तम वाढ झाली ?
- (A) P
(B) R
(C) T
(D) P, R आणि T
42. कोणत्या उद्योगाचे मे महिन्यातील सूचीमूल्य त्याच उद्योगाच्या जून महिन्यातील सूचीमूल्याच्या टक्केवारीनुसार महत्तम आहे ?
- (A) Q
(B) S
(C) T
(D) U
43. .doc म्हणजे :
- (A) वर्ड फाईल
(B) पिक्चर फाईल
(C) डिलीटेड फाईल
(D) ड्रायव्हर फाईल

44. In computer terminology which one of the following is the largest in terms of data capacity ?
- (A) KB
(B) TB
(C) MB
(D) GB
45. Skype is usually used for :
- (A) social networking
(B) interpersonal communication
(C) virtual classroom
(D) actual classroom
46. Statistical tables can be generally generated on :
- (A) Microsoft Word
(B) Excel
(C) PowerPoint
(D) Paint Brush
44. संगणकाच्या परिभाषेत खालीलपैकी कशाची क्षमता सर्वात जास्त असते ?
- (A) KB
(B) TB
(C) MB
(D) GB
45. स्काईपचा वापर साधारणपणे त्यासाठी केला जातो ?
- (A) संज्ञापनाचे सामाजिक जाळे
(B) आंतरव्यक्ती संज्ञापन
(C) आभासी वर्ग
(D) प्रत्यक्ष वर्ग
46. संगणकामध्ये कोणत्या सॉफ्टवेअरमध्ये सांख्यिकी सारणी तयार केली जाते ?
- (A) मायक्रोसॉफ्ट वर्ड
(B) एक्सेल
(C) पॉवरपॉइंट
(D) पेन्ट ब्रश

47. Identify the *incorrect* form of addressing any dignitary :
- (A) Cabinet Minister—Honourable
 (B) Mayor—Honorable
 (C) Governor—Your Excellency
 (D) Judge—Your Excellency
48. A speech generally includes the following parts :
- (i) Introduction
 (ii) Statement of the central idea
 (iii) The main body
 (iv) Conclusion
- (A) Only (i) and (iii) are correct
 (B) Only (i), (iii) and (iv) are correct
 (C) Only (ii) is correct
 (D) All the four are correct
49. Reduction in earth's ozone layer leads to :
- (A) Increase in smog concentration
 (B) Increase in sea levels
 (C) Increase in UV radiation on the earth's surface
 (D) Reduction in oxygen level on the earth's surface
47. सन्माननीय व्यक्तीबाबतचे चुकीचे संबोधन ओळखा :
- (A) कॅबिनेट मंत्री—सन्माननीय
 (B) महापौर—सन्माननीय
 (C) राज्यपाल—महामहीम
 (D) न्यायाधीश—महामहीम
48. भाषणामध्ये खालीलपैकी कोणते घटक येतात ?
- (i) प्रास्ताविक
 (ii) मध्यवर्ती कल्पना
 (iii) मुख्य आशय
 (iv) समारोप
- (A) केवळ (i) व (iii) बरोबर आहेत
 (B) केवळ (i), (iii) व (iv) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (ii) बरोबर आहे
 (D) सर्व चार बरोबर आहेत
49. पृथ्वीवरील ओझोनचा थर विरळ होण्याचा परिणाम म्हणजे :
- (A) धुरके दाट होते
 (B) समुद्राच्या पातळीत वाढ होते
 (C) पृथ्वीतलावरील अतिनील किरणोत्सर्गात वाढ होते
 (D) पृथ्वीतलावरील प्राणवायूची पातळी घटते

50. The following are alternate sources of energy :

- (i) Solar
- (ii) Nuclear
- (iii) Wind
- (iv) Sea waves

- (A) Only (i) and (iii) are correct
- (B) Only (i), (ii) and (iv) are correct
- (C) Only (i), (iii) and (iv) are correct
- (D) Only (ii), (iii) and (iv) are correct

51. CEE is an organization associated with :

- (A) Civil engineering
- (B) Environmental education
- (C) Coastal environment
- (D) Commerce and economics

52. Richter scale is used to measure :

- (A) Wind velocity
- (B) Siesmic vibrations
- (C) Intensity of light
- (D) Volume of water

50. ऊर्जेचे पर्यायी स्रोत पुढीलप्रमाणे :

- (i) सौर
- (ii) आण्विक
- (iii) वारा
- (iv) समुद्राच्या लाटा

- (A) फक्त (i) आणि (iii) बरोबर आहेत
- (B) फक्त (i), (ii) आणि (iv) बरोबर आहेत
- (C) फक्त (i), (iii) आणि (iv) बरोबर आहेत
- (D) फक्त (ii), (iii) आणि (iv) बरोबर आहेत

51. सी.ई.ई. ही संस्था याच्याशी संबंधित आहे :

- (A) स्थापत्य अभियांत्रिकी
- (B) पर्यावरण शिक्षण
- (C) सागरकिनारी पर्यावरण
- (D) वाणिज्य आणि अर्थशास्त्र

52. रिख्टर स्केलच्या साहाय्याने काय मोजले जाते ?

- (A) वाऱ्याचा वेग
- (B) भूकंपलहरी
- (C) प्रकाशाची तीव्रता
- (D) पाण्याचे परिमाण

53. High tide and low tide is influenced by :
- (A) Rotation of the earth
 (B) Revolution of the earth
 (C) Phases of the moon
 (D) Supernatural forces
54. The key controversy regarding the Narmada Dam Project focussed on :
- (A) Electricity production
 (B) Water distribution
 (C) Rehabilitation
 (D) Poverty
55. Which of the following is *untrue* about Deemed University ?
- (A) It has full autonomy in setting course work
 (B) It prepares own guidelines for admissions and fees
 (C) It can affiliate other institutions
 (D) It can award degrees under its own name
53. भरती आणि ओहोटी यांच्यावर कशाचा परिणाम होतो ?
- (A) पृथ्वीचे परिवलन
 (B) पृथ्वीचे परिभ्रमण
 (C) चंद्राच्या कला
 (D) दैवी शक्ती
54. नर्मदा धरण प्रकल्पाबाबतचा प्रमुख वाद या संदर्भात होता :
- (A) वीजनिर्मिती
 (B) पाणीवाटप
 (C) पुनर्वसन
 (D) दारिद्र्य
55. अभिमत विद्यापीठाबाबत काय असत्य आहे ?
- (A) अभ्यासक्रम तयार करण्याबाबत त्याला पूर्ण स्वायत्तता असते
 (B) ते फी व प्रवेशाबाबत स्वतःची मार्गदर्शक तत्त्वे तयार करू शकते
 (C) ते इतर संस्थांना संलग्नता देऊ शकते
 (D) ते स्वतःच्या नावाने पदवी प्रदान करू शकते

56. Which of the following is *not* a Professional Course ?
- (A) Pharmacy
(B) Law
(C) Engineering
(D) Fine Arts
57. The right of minorities to establish educational institutions in India is provided by :
- (A) Fundamental Rights
(B) Fundamental Duties
(C) Directive Principles
(D) Human Rights
58. The process of making new syllabus of any course begins in :
- (A) Faculty
(B) Board of Studies
(C) Academic Council
(D) Research and Recognition Committee
56. खालीलपैकी कोणता अभ्यासक्रम व्यावसायिक नाही ?
- (A) औषध निर्माणशास्त्र
(B) विधी
(C) अभियांत्रिकी
(D) ललित कला
57. भारतात शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याचा अल्पसंख्याकांचा हक्क हा कशाचा भाग आहे ?
- (A) मूलभूत हक्क
(B) मूलभूत कर्तव्ये
(C) मार्गदर्शक तत्त्वे
(D) मानवी हक्क
58. एखाद्या अभ्यासक्रमासाठी नवा पाठ्यक्रम तयार करण्याची प्रक्रिया ..... येथे सुरू होते.
- (A) विद्याशाखा
(B) अभ्यास मंडळ
(C) विद्या परिषद
(D) संशोधन व मान्यता समिती

59. The apex institution/institutions for engineering education and research in India is/are :

- (A) Indian Institutes of Technology
- (B) Indian Institutes of Information Technology
- (C) Indian Institute of Advanced Study
- (D) Association of Indian Universities

60. The University Grants Commission of India has the following responsibilities :

- (i) Promote and co-ordinate higher education.
- (ii) Maintain standard of teaching, examination and research in universities.
- (iii) Provide funds for higher education.
- (iv) Advise Central and State Government on measures to be taken for improving higher education.

- (A) Only (i) and (ii) are correct
- (B) Only (i), (ii) and (iv) are correct
- (C) Only (i), (ii) and (iii) are correct
- (D) All four are correct

59. भारतातील अभियांत्रिकी शिक्षण व संशोधन क्षेत्रातील सर्वोच्च संस्था म्हणजे :

- (A) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी या नावाच्या संस्था
- (B) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी या नावाच्या संस्था
- (C) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ अॅडव्हान्स्ड स्टडी
- (D) असोसिएशन ऑफ इंडियन युनिव्हर्सिटीज

60. भारतीय विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या जबाबदाऱ्या खालील प्रमाणे आहेत :

- (i) उच्च शिक्षणाला चालना देणे व संयोजन करणे.
- (ii) विद्यापीठातील अध्यापन, परीक्षा आणि संशोधनाचा दर्जा कायम ठेवणे.
- (iii) उच्च शिक्षणासाठी निधी पुरविणे.
- (iv) उच्च शिक्षणातील सुधारणांसाठी उपायांबाबत केंद्र व राज्य सरकारला सल्ला देणे.

- (A) केवळ (i) व (ii) योग्य
- (B) केवळ (i), (ii) व (iv) योग्य
- (C) केवळ (i), (ii) व (iii) योग्य
- (D) चारही योग्य

FEB - 00013/I-A

ROUGH WORK